

Ach: men kan dan wel lijden constateeren, ontleden, beschrijven. Men kan het tot diep-aesthetische ontroering bezigen in elegie en tragedie. Men kan het in wonderspreukige adoratie verheerlijken zelfs en voor de lijdens-sfinx knielen met dof-berustend oog. Men kan ook lijzig mediteeren over het nut der tegenspoeden en er eene Nuts-lezing over houden. Maar den zin des lijdens te vinden, zóó dat het tot troost wordt verpuurd, dat vermocht niemand!

Daarom hebben velen willen luisteren naar die mannen en vrouwen, die het lijden hebben genegeerd of hebben ontkend.

Genegeerd onder de zwolhartigstochtelijke leuze van het Epicurisme: „Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij!”

Genegeerd in de levenshouding van den Stoïcijn, die zich pantsert tot stalen ongevoeligheid en zich van geen dezer dingen iets poogt aan te trekken.

Ja, men heeft het onmogelijke geprobeerd in de suggestieve lijdensontkenning der Christian Science, welke haar aanhangers bij duizenden telt. Maar den lijdens-zin vond men niet.

Dien zin verstaat alléén de Christen, uit het Woord.

Niet uit kracht van eigen denken. Maar door het geloof. Zijn God heeft het hem gezegd: „Ik kastijd een iegelijk zoon, dien Ik liefheb”. In het lijden behandelt Hij ons als zonen: het is de inslag Zijner liefde te onswaart. 't Is tevens kastijding. Waren wij Zijn kinderen niet, Hij zou als Rechter ons straffen, of ook als een „bastaard” ons links laten liggen. Maar wie gelooft is om Christus wil Zijn kind, en als kind voedt Hij ons op tot vrije zonen.

We zijn nog zwak en zondig. Wij moeten nog heel veel leeren. En nog veel meer afleeren: wij zijn in denken en willen nog veelszins uit de aarde aardsch. Maar Hij vormt ons in de heiligmakingen des levens, zonder welke niemand den Heere zien kan. Hij vormt ons niet het minst mede door het lijden als het instrument in Zijn hand.

Hij schikt u daartoe in liefdevolle wijsheid het „kwade” toe en ook al doorzien wij het niet, door het geloof kennen en vertrouwen wij daarin de wijsheid en de liefde, de heerlijkheid Gods des Vaders.

Hij: Vader; gij: kind. „Indien gij zonder kastijding zijt, welke allen deelachtig zijn geworden, zoo zijt gij bastaarden en geen zonen. Maar indien gij de kastijding verdraagt, zoo gedraagt Zich God jegens u als zonen”.

Dit is de zin des lijdens.

Laten wij dit vasthouden, nu, in dezen donkeren tijd.

Het leven is voor velen héél zwaar geworden.

De verzoeking dreigt al dat wee te meten, met de wereld mee, aan de norm des vleesches.

Dan wordt het klacht en opstandigheid, en onze vrede ligt gebroken.

Hoort liever naar de vermaning, die tot u als zonen spreekt.

Schrijf boven al uw donker: „Toch Vader, toch kind!”

Ken en erken 't lijden als de adelslag van uw kindschap. Leef uit den zin des lijdens en zij in stilheid de lofzang uws geloofs:

„Lof zij den Heer, Die uw bevende vrees zal [beschamen.

Noemt Hem uw Vader, de kroon van Zijn [heerlijke namen!

Dwars door den dood, neemt Hij u op in Zijn [school.

Looft Hem in eeuwigheid! Amen.”

E. VAN HERKSEN.

KERKELUK LEVEN

De scheuring in Amerika. (XVI)

(Intermezzo: antwoord aan ds D. Zwier, III.)

We waren toegekomen aan Luc. 6:35, 36: gij moet uw vijanden liefhebben en goed doen en leenen zonder te wanhopen, en groot zal uw loon zijn en gij zult zonen wezen des Allerhoogsten, want hij is mild (chrēstos) over de ondankbaren en boozen. Weest ontfermers, gelijk uw Vader een ontfermer is.

We stelden de vraag, of het woord „chrēstos” óók, wanneer het hier gebruikt wordt, nu bepaald méde inhoudt, dat God een gunstige gezindheid heeft jegens de „ondankbaren en boozen”, tegenover wie ook Gods kinderen de weldadigheid hebben te betrachten. We zagen, hoe in een bekende plaats uit een brief van Petrus de geloovigen, uit kracht van hun geloóf, wisten, dat God hun vriendelijk en weldadig gezind was. Geldt dit ook hier?

Het is jammer, dat men deze plaats uit Lucas 6 niet nog even verder gelezen heeft; het antwoord zou dan ontkennend hebben kunnen luiden. In het volgende vers staat: „en oordeelt niet en gij zult niet geoordeeld worden”; en vonnist niet en gij zult niet gevonnisd worden”. De jongeren, die hier zijn aangesproken, mogen dus zich niet de positie van den rechter aanmatigen, zegt Zahn; want God is rechter. Rechter, óók over de ondankbaren en boozen,

aan wie Hij vandaag nog allerlei mogelijkheid en werkelijkheid van levensontplooiing doet toekomen, en genoegzamen „Lebensraum”, maar die Hij toch eenmaal oordeelen zal.

Dat oordeel nu is Hem welbekend, van eeuwigheid bekend.

Hoe kan dit dan ooit anders dan een méde constituerende factor zijn in Gods „gezindheid” jegens die ondankbaren en boozen? Uit bloote feiten mag men niet concludeeren tot Gods gezindheid; daarvoor moet het Woord der belofte klinken, en door het geloof zijn aangenomen. De jongeren mogen dan ook geen verdoemend (veroordeelend) woord over die boozen uitspreken. Waarom niet? Omdat God zich het oordeel voorbehoudt. Zahrn gelooft, dat we hier óók aan het jongste oordeel worden herinnerd, waarin God Zijn straf op die ondankbaren en boozen leggen zal. Eveneens denkt hij aan de mogelijkheid van tijdelijke oordelen. In elk geval, niet alleen al die in de oogen zijner jongeren als ondankbaren en zondaren en boozen te boek gestelden, maar ook de als onbarmhartigen straks openbaar geworden leerlingen van Hem zullen het oordeel ontvangen.

Uit het discipelschap van Christus (het met Hem meeloopen, ook zonder evenwel werkelijke vernieuwing van het hart te kennen) mag men dus niet besluiten tot Gods goede en gunstige gezindheid. Die is eerst zéker in en voor het geloof, ook al is ze persoonlijk beloofd (in verband met dreiging en eisch etc.) bij den doop h.v. Christus waarschuwt in deze plaats de jongeren voor een mogelijk ook hén vellend oordeel.

Maar indien reeds in het geval der discipelen die gezindheid Gods, afgedacht van hun persoonlijk geloof volstrekt niet vast staat, en niet eens nog uit het feit, dat God ze gebracht heeft onder den adem van het evangelie, ja in het gevolg van zijn eigen gezonden Profeet, hoe zouden we dan wél voor „ondankbaren en boozen” zulk een bewijs voor de aanwezigheid eener gunstige goddelijke gezindheid kunnen ontleenen aan het simpele feit van hun behoorlijke verzorging? Het is er niet; „chrēstos” is God; dat is een uitspraak over zijn werken, zooals ze den geadresseerde aanspreken. Maar niet over zijn gezindheid gelijk ze Hemzelf bekend en bewust is.

Conclusie: Luc. 6:35, 36 geeft geen grond voor stelling I van Kalamazoo, opgevat en afgegrensd als aangegeven werd.

We lezen verder. De volgende door de Synode bedoelde plaats is Hand. 14:16, 17. Vertaling De Zwaan: „En in de geslachten, die achter ons liggen, heeft Hij toegelaten, dat alle volkeren hun eigen wegen gingen, al liet Hij zich niet onbetuigd door Zijn weldaden: door van den hemel u regen te geven en vruchtbare jaargetijden, waarbij Hij met voedsel en blijdschap uwe harten vervulde”. Het is een woord, door Paulus te Lystra gesproken, toen de menschen daar Barnabas en hem zelf tot goden hadden uitgeroepen, na de genezing van een lamme.

Het is een enigszins précaire aangelegenheid, zich op dezen tekst te beroepen. Maresius teekent achter hem aan: P. L. R., d.w.z. zoowel de Roomschen (Pontifici), als de Lutherschen, als de Gereformeerden (Reformati) hebben er met elkaar verschil van meening over. En sinds Maresius is het er zéker niet beter op geworden. Wat zijn „alle volkeren”? Men zal denken: de heidenen. Zahn evenwel vraagt: waarom? Ook Israël wordt vaak onder „alle volkeren” of „de volkeren” gerekend, en heet een „volk”, met het zelfde woord, Hand. 24:3, 10, 17; 28:19; Luc. 7:5; 23:2; ook de Samaritanen, 8:9; voorts: Luc. 24:47, Hand. 1:8; 10:35; Rom. 1:5; 15:11. Vervolgens: wat is dat „laten wandelen in hun wegen”? Het klinkt in onze ooren hard; we denken van jongsaf dadelijk aan een overgeven in den waan, een loslaten van de zijde Gods. Calvin is het daarmee eens; in hun wegen wandelen is bij hem: in doodelijke dwaalwegen wandelen. Zahn evenwel meent, dat de tekst hierop doelt, dat God aan alle volken hun eigen historie gaf, zijn eigen weg in cultuur en religie, levenszede en wereldbeschouwing; de Grieken h.v. werden anders geleid dan de Joden. De een neemt deze plaats ten bewijze voor een beweerde ingeboren Godskennis (hoewel de tekst wel van Gods getuigenis omtrent zichzelf, maar, strikt genomen, niet van de reactie daarop, dus ook niet van een eventuele kennis spreekt); de ander maakt er een argument van voor een bepaalde gemeenegratie-theorie.

We moesten maar een beetje voorzichtig omgaan met dit woord. Dr R. Schippers (diss., 69, noot) noemt dezen tekst even in verband met wat er staat over God, die zich niet „onbetuigd” gelaten heeft. Al is 't slechts in 't voorbijgaan, toch noemt hij ook deze plaats onder de voorbeelden van een loffelijk getuigenis, dat iemand krijgen kon. God zelf heeft dus, en dit ter ondersteuning van den oproep om Hem te eeren, zichzelf een loffelijk getuigenis gegeven, als diegene, die niet het menschenleven laat verkommeren, die de historie niet stil zet, die den wagen niet teruggedrukt, die het wereldleven leidt.

Regen en zonneschijn en al die fleurigheden en profijtelijkheden zijn derhalve in een getuigenis opgenomen. Een zelfgetuigenis van God. Niet in een belofte; daar spreekt deze tekst niet van. Maar in een getuigenis. Een getuigenis, dat forensische betekenis heeft, waarin m.a.w. de Heere gelijk krijgen wil tegen de tegensprekers, de verloochenaars, de afgodendienaars.

En juist dit rechtskarakter van het getuigenis bewijst al, dat er van een gunstige gezindheid nog geen sprake behoeft te zijn. God heeft met al die gaven van levensverrijking een „beroep” gedaan op den mensch,

om toch niet het schepsel, doch Hem zelf en Hem alleen te aanbidden. Maar dat beroep onderstelt dan ook reeds, dat het geloof veelszins ook geheel ontbrak. En bij verder gaand „pleiten” van God voor Zijn eigen eere blijkt, dat de menschen verder en verder zich verwijderen van de mogelijkheid eener gunstige gezindheid. De wereld met vruchten en boomen en jaar-seizoenen is hier niet voorgesteld als een plekje van arcadische rust, maar als een pleitkamer, een onderdeel van het Gebouw voor de Grootte Rechtbank: de regenhuijs zijn nog teekenen, en de zonnestralen nog bewijsstukken; maar als de zitting afgelopen is, en de periode van getuigenissen afgesloten, dan zijn er van de rechtszaal uit twee uitgangen, één naar den hemel, en één naar de hel.

Het is niet in orde, als we van weloverwogen getuigenissen natuurlijke uitingen maken. Of van forensische handelingen acten van naleve, of ook zelfs goddelijke zelfontsluiting.

Dus is het ongeoorloofd, deze plaats te citeeren als bewijs voor een goede gezindheid Gods. Hij is juist bezig de vierschaar te spannen over de menschen. Het schijnt, dat Paulus hier voor wat „Alle volken” aangaat, met zijn gedachten denzelfden kant uit wil, als welken, maar dat voor wat één volk, Israël, betreft, Micha uitgegaan is in hoofdstuk 6. Ook daar haalt de Heere in het „proces”, dat Hij met Zijn bondsvolk heeft, en dat als formeel rechtsgeding bij wijze van gelijkenis ge-teekend wordt, getuigen en al er bij, om toch maar te bewijzen, dat het niet aan Hem ligt, als de goede gezindheid over en weer ontrekt tusschen de verbonds-partijen, Jahwe en Zijn volk. Iets dergelijks schemert door in Hand. 14.

Calvin is dan ook niet zoo enthustast voor het gebruik van deze plaats als onderbouw voor een leer eener gunstige gezindheid Gods over degenen, op wier akkers Zijn regen en Zijn zonneschijn vallen. „Zoo zenden dus”, aldus Calvin, het bouwwerk der wereld zooveel brandende lampen te vergeefs hun licht tot ons om de heerlijkheid van den Maker te doen uitkomen... Zij wekken ongetwijfeld wel eenige vonken op, maar die worden gedoofd, voordat ze een voller glans uitstralen... Wanneer Paulus leert, dat (Rom. 1:19) uit de schepping der wereld geopenbaard wordt, wat omtrent God geweten moet worden, dan duidt hij daarmee niet zulk een openbaring aan, die door de scherpsinnigheid der menschen gevat kan worden¹⁾; maar hij toont veeleer aan, dat die niet verder gaat dan om te maken, dat zij niet te verontschuldigen zouden zijn. En ofschoon hij ergens (Hand. 17:27) zegt, dat God niet ver te zoeken is, daar Hij in ons woont, leert hij toch op een andere plaats, waartoe zulk een nabijheid dient: in de verledene tijden, zegt hij (Hand. 14:16), heeft de Heere de heidenen laten wandelen in hun wegen, hoewel Hij nachtsamen zichzelf niet onbetuigd gelaten heeft, goedgeoede... enz. Ook al is dus de Heere niet verstoken van getuigenis, terwijl Hij door overvloedige en veelsoortige goedgunstigheid de menschen liefelijk tot Zijn kennis aanlokt, houden zij daarom toch niet op, hun eigen wegen, dat is hun doodelijke dwalingen, te volgen (Inst. I, V, 14). „Intusschen liet Hij de andere volken, alsof ze met Hem niets te maken hadden, of in geenerlei betrekking met Hem stonden, in ijdelheid wandelen (Hand. 14:16), en het eenige middel om hen van hun verderf te genezen, namelijk de prediking van Zijn woord, schonk Hij hun niet” (II, XI, 11).

En God wist, dat Hij het eenige middel hun onthield. En toch een gunstige gezindheid? Niet jegens het kreaturelijke, maar jegens de konkrete menschen?

Calvin's exegese, men vernam het, is disputabel. Maar het gaat er maar om, wat al of niet monopolie krijgen zal, deze dan wel een andere beschouwing. En ten aanzien daarvan concludeeren we: de aangevoerde plaats biedt geen steun voor „punt I”, opgevat als aangegeven is.

K. S.

Qiddusch.

In den eeredienst, dus ook bij de bediening van het avondmaal, dient alles geweerd, wat niet strookt met de grondgedachte van den eeredienst, of zelfs er mee in strijd komt. Die gedachte brengt mij ertoe, naar aanleiding van een opgeworpen vraag, mijn meening te zeggen hierover: of het goed is, dat de bedienaar van het avondmaal bij het uitspreken van de formule: „de drinkbeker der dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen...” zijn ééne hand boven den beker houdt, terwijl hij in de andere hem hooghoudt, om zoo althans het gebaar van „zegenen” op te nemen in de liturgische verrichtingen.

Wij meenen, dat die hand van den liturg maar beter wegbliven kan. En dat het gebaar niet past in onzen avondmaalsritus. We willen daar wel even rekenschap van geven.

Alles, althans zeer veel, hangt hier natuurlijk af van de opvatting, die men heeft van Paulus' uitspraak (1 Cor. 16): Is de gezegende beker, dien we zegenen, niet gemeenschap met het bloed van Christus? Zoo leidt de vertaling van prof. Grosheide (K. Verkl.). Dat „zegenen”, is dat niet zoo ongeveer, wat die liturg doet? Is het niet zoo iets als, nu ja, hoe zullen we het zeggen, een kracht doen uitgaan tot den inhoud van den beker? Natuurlijk geen magische kracht, want we zijn gereformeerd, maar dan toch zekere „kracht”? Een zegenkracht? Een kracht van heiliging? Of iets van dien aard?

Wie ertoe neigen mocht, het zóó te zeggen, dient zich toch even af te vragen, waarom dan niet dezelfde

1) Vgl. Ex.-Grijdanus, Cat.-bijl., bld. 76 (noot) inzake gemeene gratie.

hand,
(imme-
voren
maar
wordt
„bré
hepa-
ten pa-
wijn
van h-
van a-
lers v-
rituee-
noodig
en e-
pul-
ze d-
ling,
de-lit-
Tro-
Rudo-
nen”
dienst
maakt
uikoni-
stralin-
denke-
Indier-
dienst-
wiens
bracht
het „a-
forme-
stelt,
op uit-
Otto
237, d-
Israël-
bij go-
bruik-
de sp-
over
diénte
wo-
— ste
woord
deedne-
eucha-
waand
het ge-
het a-
enig-
maar
Da-
om d-
Ja,
Ma-
die al-
Eve-
zins n-
mèt
dan t-
De kn-
Of, ó-
het g-
gekon-
konit-
liturg,
Otto
116:1
16:5
denze-
genaa-
een b-
(de g-
ps. 11
wind,
David
tikels
meent
neer l-
ging
dat h-
aan h-
dat O-
drinke-
geeft
In o-
Otto
Deze
gewee-
over
treffer
wel w-
Dit
zeker
gespre-
Wel
names
woord
dan d-
wone-
het e-
spre-
van
mense-
zich a-
en da-
Hoe
verbet-